TIESAS SPRIEDUMS (ceturtā palāta)

2022. gada 5. maijā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LESD 20. pants – Eiropas Savienības pilsonība – Savienības pilsonis, kurš nekad nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību – Viņa ģimenes locekļa, trešās valsts valstspiederīgā, uzturēšanās atļaujas pieteikums – Noraidīšana – Savienības pilsonim noteiktais pienākums par pietiekamu finanšu līdzekļu esamību viņa rīcībā – Laulāto kopdzīves pienākums – Nepilngadīgs bērns, Eiropas Savienības pilsonis – Valsts tiesību akti un prakse – Savienības pilsoņiem piešķirto tiesību būtības faktiska izmantošana – Liegšana

Apvienotajās lietās C-451/19 un C-532/19

par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha* (Kastīlijas-Lamančas Augstā tiesa, Spānija) iesniedza ar 2019. gada 29. aprīļa un 17. jūnija lēmumiem un kas Tiesā reģistrēti 2019. gada 12. jūnijā un 11. jūlijā, tiesvedībā

Subdelegación del Gobierno en Toledo

pret

XU (C-451/19),

QP (C-532/19),

TIESA (ceturtā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs K. Likurgs [*C. Lycourgos*] (referents), tiesneši S. Rodins [*S. Rodin*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], L. S. Rosi [*L. S. Rossi*] un O. Spinjana-Matei [*O. Spineanu-Matei*],

ģenerāladvokāts: P. Pikamēe [*P. Pikamäe*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– Spānijas valdības vārdā – sākotnēji *M. J. Ruiz Sánchez* un *S. Jiménez García*, vēlāk – *M. J. Ruiz Sánchez*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – spāņu.

– Eiropas Komisijas vārdā – *J. Baquero Cruz* un *E. Montaguti*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2022. gada 13. janvāra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par LESD 20. panta interpretāciju.

2 Šie lūgumi ir iesniegti tiesvedībā starp *Subdelegación del Gobierno en Toledo* (Spānijas valdības apakšpārstāvniecība Toledo, Spānija; turpmāk tekstā –"apakšpārstāvniecība") un attiecīgi XU un QP saistībā ar to, ka minētā apakšpārstāvniecība noraidīja pieteikumus par uzturēšanās atļaujas piešķiršanu XU un QP kā Savienības pilsoņa ģimenes locekļiem.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

3 Padomes Direktīvas 2003/86/EK (2003. gada 22. septembris) par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos (OV 2003, L 251, 12. lpp.) 2. pantā ir noteikts:

"Šajā direktīvā ir šādas definīcijas:

[..]

c) "apgādnieks" ir trešās valsts pilsonis, kas likumīgi uzturas dalībvalstī un iesniedz pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos vai kura ģimenes locekļi iesniedz pieteikumu par atkalapvienošanos ar viņu;

[..]."

4 Šīs direktīvas 3. pantā ir paredzēts:

"1. Šo direktīvu piemēro, ja apgādniekam ir uzturēšanās atļauja, ko izsniegusi dalībvalsts uz vienu gadu vai ilgāk, kuram ir pamatotas cerības saņemt pastāvīgās uzturēšanās atļauju, ja viņa vai viņas ģimenes locekļi ir trešo valstu pilsoņi jeb tiem ir cits statuss.

[..]

3. Šī direktīva neattiecas uz Savienības pilsoņu ģimenes locekļiem.

[..]"

5 Atbilstoši minētās direktīvas 4. panta 1. punktam:

"Saskaņā ar šo direktīvu un ievērojot IV nodaļā izklāstītos noteikumus, kā arī 16. pantu, dalībvalstis atļauj šādu ģimenes locekļu iebraukšanu un uzturēšanos:

[..]

c) apgādnieka nepilngadīgi bērni, arī adoptēti bērni, ja apgādniekam pār tiem ir aizbildnība [aizgādība] un bērni ir atkarīgi no viņa vai viņas. Dalībvalstis var atļaut atkalapvienošanos ar bērniem, par kuriem aizbildnība [aizgādība] ir dalīta, ar noteikumu, ka otra puse, kas dala aizbildnību [aizgādību], ir devusi savu piekrišanu;

[..]."

Spānijas tiesības

6 Konstitūcijas 32. pantā ir paredzēts:

"1. Vīrietim un sievietei ir tiesības stāties laulībā, balstoties uz pilnīgu tiesisku līdztiesību.

2. Likumā tiek reglamentētas laulības formas, vecums un spēja stāties laulībā, laulāto tiesības un pienākumi, atšķirtas dzīvošanas un laulības šķiršanas iemesli un sekas."

7 *Código Civil* (Civilprocesa kodekss) 68. pantā ir noteikts:

"Laulātajiem ir jādzīvo kopā, jābūt savstarpēji uzticīgiem un jāpalīdz viens otram. Turklāt katram no tiem ir jāuzņemas daļa ikdienas sadzīves pienākumu un rūpju par viņu lejupējiem un augšupējiem radiniekiem un citām viņu apgādībā esošām personām."

8 Šā kodeksa 70. pantā ir paredzēts:

"Laulātie kopīgo dzīvesvietu nosaka, savstarpēji vienojoties, un, ja viņi nevar vienoties, šo jautājumu izšķir tiesnesis, ņemot vērā ģimenes intereses."

9 Atbilstoši minētā kodeksa 110. pantam:

"Tēvam un mātei, pat ja viņi neīsteno vecāku varu, ir jārūpējas par saviem nepilngadīgajiem bērniem un jānodrošina viņu uzturs."

10 Civilkodeksa 154. pants ir formulēts šādi:

"Neemancipēti nepilngadīgie ir pakļauti vecāku varai.

[..]"

11 2007. gada 16. februāra *Real Decreto 240/2007, sobre entrada, libre circulación y residencia en España de ciudadanos de los Estados miembros de la Unión Europea y de otros Estados parte en el Acuerdo sobre el Espacio Económico Europeo* (Karaļa dekrēts 240/2007 par Eiropas Savienības dalībvalstu un citu Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzēju valstu valstspiederīgo

ieceļošanu, brīvu pārvietošanos un uzturēšanos Spānijā; 2007. gada 28. februāra *BOE* Nr. 51) tā redakcijā, kas piemērojama pamatlietā (turpmāk tekstā – "Karaļa dekrēts 240/2007"), 1. pantā ir noteikts:

"1. Šis karaļa dekrēts reglamentē citu Eiropas Savienības dalībvalstu un citu Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzēju dalībvalstu valstspiederīgo ieceļošanas un izceļošanas, brīvas pārvietošanās, uzturēšanās, pastāvīgās uzturēšanās un darba nosacījumus Spānijā, kā arī iepriekš minēto tiesību ierobežojumus sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai sabiedrības veselības apsvērumu dēļ.

2. Šis karaļa dekrēts neskar speciālo likumu un starptautisko līgumu, kuru dalībniece ir [Spānijas Karaliste], noteikumus."

12 Šī karaļa dekrēta 2. pantā ir paredzēts:

"Šis dekrēts atbilstoši tā noteikumiem ir piemērojams arī attiecībā uz šādiem citas Eiropas Savienības dalībvalsts vai Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu dalībvalsts valstspiederīgā ģimenes locekļiem neatkarīgi no to pilsonības, ja viņi to pavada vai ieceļo kopā ar to:

a) laulāto, ja vien nav panākta vienošanās vai stājies spēkā nolēmums par laulības atzīšanu par spēkā neesošu, laulības šķiršanu vai laulāto atšķiršanu;

[..]

c) viņa, kā arī viņa laulātā vai partnera reģistrētās partnerattiecībās lejupējiem radiniekiem, kas nav sasnieguši divdesmit viena gada vecumu vai ir vecāki par šo vecumu un ir viņu apgādībā vai arī nav rīcībspējīgi, ja vien nav panākta vienošanās vai stājies spēkā nolēmums par laulības atzīšanu par spēkā neesošu vai partnerattiecību reģistrācija nav atcelta;

[..]."

13 Atbilstoši minētā karaļa dekrēta 7. pantam:

"1. Ikvienam Savienības pilsonim vai citas Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzējas valsts valstspiederīgajam ir tiesības uzturēties Spānijas valsts teritorijā ilgāk nekā trīs mēnešus:

[..]

b) ja viņam ir pietiekami līdzekļi gan sev, gan saviem ģimenes locekļiem, lai nekļūtu par Spānijas sociālās palīdzības sistēmas slogu uzturēšanās laikā, un visaptveroša veselības apdrošināšana Spānijā; vai

[..]

d) ja viņš ir ģimenes loceklis, kas pavada tādu Savienības pilsoni vai citas Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzējas valsts valstspiederīgo vai ieceļo kopā ar to, kurš pats atbilst a), b) vai c) apakšpunktā paredzētajiem nosacījumiem.

2. Uzturēšanās tiesības, kas paredzētas 1. punktā, tiek attiecinātas arī uz ģimenes locekļiem, kuri nav nevienas dalībvalsts valstspiederīgie, bet pavada Savienības pilsoni vai citas Līgums par

Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzējas valsts valstspiederīgo vai ieceļo kopā ar to, ja šis pēdējais atbilst 1. punkta a), b) vai c) apakšpunktā paredzētajiem nosacījumiem.

[..]

7. Attiecībā uz pietiekamiem iztikas līdzekļiem nevar tikt noteikta fiksēta summa un ir jāņem vērā Eiropas Savienības dalībvalsts vai citas Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzējas valsts valstspiederīgā personiskā situācija. Šī summa nekādā ziņā nedrīkst būt lielāka par finanšu līdzekļu slieksni, kuru nesasniedzot Spānijas iedzīvotāji saņem sociālo palīdzību, vai par minimālās sociālā nodrošinājuma pensijas apmēru."

14 Šī paša karaļa dekrēta 8. panta 1. punktā ir noteikts:

"Eiropas Savienības dalībvalsts vai Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzējas valsts pilsoņa ģimenes locekļi, kas minēti šā karaļa dekrēta 2. pantā un kas nav nevienas no šīm dalībvalstīm pilsoņi, var, ja viņi pavada pēdējo minēto vai pievienojas viņam, uzturēties Spānijā ilgāk nekā trīs mēnešus, un viņiem ir pienākums lūgt un saņemt "Savienības pilsoņa ģimenes locekļa uzturēšanās atļauju"."

Pamatlietas un prejudiciālie jautājumi

Lieta C-451/19

15 Venecuēlas pilsonis XU dzimis 2001. gada 19. septembrī Venecuēlā. XU mātei, Venecuēlas valstspiederīgajai, ir *Tarjeta de Residencia Comunitaria* (uzturēšanās atļauja Kopienā), un kopš 2004. gada viņa kopā ar savu dēlu dzīvo Spānijā.

16 2011. gada 20. janvārī Venecuēlas ģimenes lietu tiesnesis viņai piešķīra pilnīgas aizgādības tiesības.

17 2014. gada 6. septembrī XU māte *El Viso de San Juan* (Spānija) apprecējās ar Spānijas pilsoni, kurš nekad nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību Savienībā.

18 Kopš 2008. gada 12. decembra laulātie dzīvo kopā *El Viso de San Juan*. 2009. gada 24. jūlijā viņu laulībā piedzima dēls, Spānijas pilsonis.

19 2015. gada 28. septembrī XU patēvs iesniedza pieteikumu par Savienības pilsoņa ģimenes locekļa pagaidu uzturēšanās atļaujas piešķiršanu XU atbilstoši Karaļa dekrēta 240/2007 2. panta c) punktam.

20 Šis pieteikums tika noraidīts, jo XU patēvs nebija pierādījis, ka viņam un viņa ģimenes locekļiem ir pietiekami līdzekļi, kā to paredz Karaļa dekrēta 240/2007 7. pants. Tika ņemta vērā tikai XU patēva ekonomiskā situācija.

21 2016. gada 28. janvārī apakšpārstāvniecība apstiprināja XU patēva iesniegtā pieteikuma noraidījumu. Patēvs šo lēmumu apstrīdēja *Juzgado de lo Contencioso-Administrativo nº 1 de Toledo* (Toledo Administratīvā tiesa Nr. 1, Spānija).

22 Minētā tiesa apmierināja šo pieteikumu, uzskatot, ka izskatāmajā lietā nav piemērojams Karaļa dekrēta 240/2007 7. pants, jo XU nekad nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību Savienībā.

23 Apakšpārstāvniecība par minētās tiesas spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā.

24 Šī tiesa uzsver, ka *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija) ar 2010. gada 1. jūnija spriedumu ir nospriedusi, ka Karaļa dekrēts 240/2007 ir piemērojams Spānijas pilsoņiem neatkarīgi no tā, vai viņi ir vai nav īstenojuši savu pārvietošanās brīvību Savienības teritorijā, kā arī viņu ģimenes locekļiem, kas ir trešo valstu valstspiederīgie.

25 Tā šaubās par to, vai LESD 20. pantam nav pretrunā Spānijas prakse, saskaņā ar kuru Spānijas pilsonim – kurš nekad nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību Savienībā un kurš vēlas saņemt uzturēšanās atļauju savas sievas bērnam, trešās valsts valstspiederīgajam, un kura sieva pati ir trešās valsts valstspiederīgā, kam ir atsevišķa aizgādība pār bērnu, – ir jāiesniedz pierādījumi, ka viņam ir pietiekami finanšu līdzekļi viņam pašam un viņa ģimenes locekļiem, lai nekļūtu par slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai, un visaptverošs veselības apdrošināšanas segums. Konkrēti, tā norāda, ka šī sistemātiskā prasība bez pielāgošanās iespējas īpašām situācijām varētu būt pretrunā šim 20. pantam, ja tās rezultātā Spānijas pilsonim būtu jāatstāj Savienības teritorija.

26 Iesniedzējtiesa uzskata, ka tas tā varētu būt, ņemot vērā laulībai piemērojamo Spānijas tiesisko regulējumu. Tā uzsver, ka tiesības uz kopdzīvi izriet no Konstitūcijas 32. panta minimālā satura. Turklāt Civilkodeksa 68. un 70. pantā paredzēts, ka laulātajiem ir kopdzīves pienākums un viņi kopīgo dzīvesvietu nosaka, savstarpēji vienojoties. Laulāto kopdzīves pienākums saskaņā ar Spānijas tiesībām ir nošķirams no vienkārši lietderības vai ērtības apsvērumos balstīta lēmuma.

27 Iesniedzējtiesa uzskata, ka šos pienākumus nav iespējams ievērot, ja Spānijas pilsoņa laulātās nepilngadīgā bērna likumīga uzturēšanās, ņemot vērā, ka viņi ir trešās valsts valstspiederīgie, ir atkarīga no ekonomiskiem kritērijiem. Atteikums piešķirt uzturēšanās tiesības XU nozīmējot, ka viņa patēvam ir jāatstāj Savienības teritorija kopā ar savu sievu, un tas ir vienīgais veids, kā ievērot valsts tiesībās paredzēto laulāto kopdzīves pienākumu. Lai nonāktu pie šāda secinājuma, neesot nepieciešams, lai juridiski būtu iespējams piespiest laulātos dzīvot kopā.

28 Turklāt XU un viņa mātes izceļošana no Savienības teritorijas liktu ne tikai viņas laulātajam, bet arī viņu savienībā dzimušajam nepilngadīgam bērnam, Spānijas pilsonim, pilnībā atstāt Savienības teritoriju, lai atbilstoši Civilkodeksa 110. un 154. pantam vecāki varētu kopīgi īstenot aizgādību pār savu bērnu un izpildīt savu uzturēšanas pienākumu.

29 Turklāt iesniedzējtiesa uzskata, ka LESD 20. pantam katrā ziņā pretrunā ir Spānijas valsts prakse trešās valsts valstspiederīgajam automātiski atteikt ģimenes atkalapvienošanos ar Spānijas pilsoni, kurš nekad nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību, tikai tāpēc vien, ka šim pilsonim nav pietiekamu līdzekļu, iestādēm iepriekš nepārbaudot, vai starp šo Savienības pilsoni un trešās valsts valstspiederīgo nepastāv tāda veida atkarības saikne, ka gadījumā, ja šim pēdējam tiek atteiktas atvasinātās uzturēšanās tiesības, minētais Savienības pilsonis faktiski būtu spiests pilnībā izceļot no Savienības teritorijas.

30 Iesniedzējtiesa uzskata, ka apakšpārstāvniecība ir atteikusi XU uzturēšanās atļauju tikai tādēļ, ka viņa mātes laulātajam nav pietiekamu līdzekļu, neizvērtējot attiecīgās laulības konkrētos apstākļus, kas pierāda visu ģimenes locekļu profesionālo un pārliecinošo integrāciju Spānijā, un tas it īpaši attiecas uz XU, kurš jau ilgu laiku dzīvo Spānijas teritorijā, kur viņš pilnībā ieguvis izglītību.

31 Šādos apstākļos *Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha* (Kastīlijas-Lamančas Augstā tiesa, Spānija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Ņemot vērā Spānijas Civilkodeksa 68. pantu, kas paredz, ka laulātajiem ir jādzīvo kopā, vai prasība, ka Spānijas pilsonim, kas nav īstenojis savas pārvietošanās tiesības, ir jāizpilda Karaļa dekrēta 240/2007 7. panta 1. punkta nosacījumi, lai tiktu atzītas viņa laulātās nepilngadīgā dēla, kas abi ir trešās valsts pilsoņi, uzturēšanās tiesības saskaņā ar [šī karaļa dekrēta] 7. panta 2. punktu, šo nosacījumu neizpildes gadījumā var nozīmēt LESD 20. panta pārkāpumu, ja šo [uzturēšanās] tiesību atteikuma rezultātā Spānijas pilsonis ir spiests pilnībā izceļot no Savienības teritorijas?

2) Vai katrā ziņā – neskarot iepriekš minēto un atbildi uz iepriekšējo jautājumu –, ņemot vērā Eiropas Savienības Tiesas judikatūru, tostarp 2018. gada 8. maija spriedumu K.A. u.c. (Ģimenes atkalapvienošanās Beļģijā) (C-82/16, EU:C:2018:308), ar Spānijas valsts Karaļa dekrēta 240/2007 7. panta automātisku piemērošanas praksi ir pārkāpts LESD 20. pants, atsakot uzturēšanās atļauju Savienības pilsoņa, kurš nekad nav īstenojis brīvas pārvietošanās tiesības, laulātās, kas ir trešās valsts pilsone (kuriem abiem savukārt ir kopīgs nepilngadīgs dēls, kas ir Spānijas pilsonis un arī nav īstenojis brīvas pārvietošanās tiesības), nepilngadīgajam dēlam, kas ir trešās valsts pilsonis, tā iemesla dēļ vien, ka Savienības pilsonis nav izpildījis šajā tiesību normā paredzētos nosacījumus, un konkrēti un individuāli neizvērtējot, vai starp šo Savienības pilsoni un trešās valsts pilsoni pastāv tādas atkarības attiecības, kuru ietekmē – jebkāda iemesla dēļ un ņemot vērā attiecīgos apstākļus – gadījumā, ja trešās valsts pilsonim tiek atteiktas uzturēšanās tiesības, Savienības pilsonis nevarētu šķirties no ģimenes locekļa, kurš no viņa ir atkarīgs, un viņam būtu jāizceļo no Savienības, it īpaši, ņemot vērā, ka Spānijas pilsonis un viņa laulātā, kas ir trešās valsts pilsone, savukārt ir vecāki nepilngadīgam dēlam, kas ir Spānijas pilsonis un kas arī varētu būt spiests izceļot no Spānijas teritorijas kopā ar saviem vecākiem?"

Lieta C-532/19

32 2015. gada 25. septembrī Peru pilsonis QP noslēdza laulību ar Spānijas pilsoni, kura nekad nav īstenojusi savu pārvietošanās brīvību Savienībā. QP un viņa laulātā ir 2012. gada 11. augustā dzimušas meitas, Spānijas pilsones, vecāki.

33 2015. gada 2. oktobrī QP iesniedza pieteikumu par uzturēšanās atļaujas piešķiršanu Eiropas Savienības pilsoņa ģimenes loceklim, pievienojot tam arī savas laulātās darba līgumu uz nenoteiktu laiku, kā arī vairākas algas lapas.

34 Lietas materiālu izskatīšanas gaitā apakšpārstāvniecība atgādināja par trim QP piemērotajiem krimināls odiem, kas datēti ar 2010. gada 7. septembri, 25. oktobri un 16. novembri – pirmais un trešais sods ir par transportlīdzekļa vadīšanu bez vadītāja apliecības, un otrais sods ir par transportlīdzekļa vadīšanu alkohola reibumā –, un lūdza viņam iesniegt savus apsvērumus, ko viņš arī izdarīja.

35 2015. gada 14. decembrī apakšpārstāvniecība noraidīja QP pieteikumu, motivējot ar to, ka viņš neatbilst Karaļa dekrētā 240/2007 paredzētajiem nosacījumiem, jo QP ir reģistrēti sodi Spānijas Sodu reģistrā un viņa laulātajai nav pietiekamu finanšu līdzekļu nedz sev pašai, ne savas ģimenes locekļiem. Apakšpārstāvniecība ņēma vērā tikai QP laulātās ienākumus.

36 2016. gada 1. februārī apakšpārstāvniecība apstiprināja QP iesniegtā pieteikuma noraidījumu. Pēdējais minētais šo lēmumu apstrīdēja administratīvajā tiesā *Juzgado de lo Contencioso-Administrativo nº 2 de Toledo* (Toledo Administratīvā tiesa Nr. 2, Spānija), kas apmierināja viņa pieteikumu.

37 Apakšpārstāvniecība par šīs tiesas spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā.

38 Šī tiesa uzsver, ka atteikums QR piešķirt uzturēšanās tiesības viņa laulātajai liktu izceļot no Savienības teritorijas, jo tas esot vienīgais veids, kā efektīvi īstenot Spānijas tiesību normās noteiktās tiesības un kopdzīves pienākumu.

39 Turklāt iesniedzējtiesa uzskata, ka apakšpārstāvniecība ir noraidījusi QP pieteikumu vienīgi tāpēc, ka viņa laulātās rīcībā nav pietiekamu līdzekļu, neizvērtējot attiecīgās laulības konkrētos apstākļus. Spānijas valsts esot vienīgi un automātiski balstījusies uz Spānijas pilsones iztikas līdzekļu nepietiekamību, lai trešās valsts valstspiederīgajam atteiktu piešķirt uzturēšanās atļauju kā Savienības pilsoņa ģimenes loceklim, kas pati par sevi varētu tikt uzskatīta par praksi, kas ir pretrunā LESD 20. pantam.

40 Šādos apstākļos *Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha* (Kastīlijas-Lamančas Augstā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Ņemot vērā Spānijas Civilkodeksa 68. pantu, kas paredz, ka laulātajiem jādzīvo kopā, vai prasība, ka Spānijas pilsonim, kas nav īstenojis savas pārvietošanās tiesības, ir jāizpilda Karaļa dekrēta 240/2007 7. panta 1. punkta nosacījumi, lai tiktu atzītas viņa laulātā, kas ir trešās valsts valstspiederīgais, uzturēšanās tiesības saskaņā ar [šī karaļa dekrēta] 7. panta 2. punktu, šo nosacījumu neizpildes gadījumā var nozīmēt LESD 20. panta pārkāpumu, ja šo [uzturēšanās] tiesību atteikuma rezultātā Spānijas pilsonis ir spiests pilnībā izceļot no Savienības teritorijas?

2) Vai katrā ziņā – neskarot iepriekš minēto un atbildi uz pirmo jautājumu –, ņemot vērā Eiropas Savienības Tiesas judikatūru, tostarp 2018. gada 8. maija spriedumu K.A. u.c. (Ģimenes atkalapvienošanās Beļģijā) (C-82/16, EU:C:2018:308), ar Spānijas valsts praksi attiecībā uz Karaļa dekrēta 240/2007 7. panta automātisku piemērošanu ir pārkāpts LESD 20. pants, atsakot uzturēšanās atļauju Savienības pilsoņa, kurš nekad nav īstenojis brīvas pārvietošanās tiesības, ģimenes loceklim tā iemesla dēļ vien, ka Savienības pilsonis nav izpildījis šajā tiesību normā paredzētos nosacījumus, un konkrēti un individuāli neizvērtējot, vai starp šo Savienības pilsoni un trešās valsts valstspiederīgo pastāv tādas atkarības attiecības, kuru ietekmē – jebkāda iemesla dēļ un ņemot vērā attiecīgos apstākļus – gadījumā, ja trešās valsts valstspiederīgajam tiek atteiktas uzturēšanās tiesības, Savienības pilsonis nevarētu šķirties no ģimenes locekļa, no kura viņš ir atkarīgs, un viņam būtu jāizceļo no Savienības?"

41 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2020. gada 16. aprīļa lēmumu lietas C-451/19 un C-532/19 tika apvienotas tiesvedības turpināšanai.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par otro jautājumu lietās C-451/19 un C-532/19

42 Ar otro jautājumu lietās C-451/19 un C-532/19, kas jāaplūko pirmām kārtām, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai LESD 20. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj to, ka dalībvalsts noraida pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos, kurš iesniegts attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgo, kas ir tāda Savienības pilsoņa ģimenes loceklis, kuram ir šīs dalībvalsts pilsonība un kurš nekad nav izmantojis savu pārvietošanās brīvību, tāpēc vien, ka šim Savienības pilsonim nav pietiekamu līdzekļu sev un šim savas ģimenes loceklim, lai nekļūtu par sociālās palīdzības sistēmas slogu, neizvērtējot, vai starp minēto Savienības pilsoni un šo viņa ģimenes locekli nepastāv tāda veida atkarības attiecības, ka gadījumā, ja šim pēdējam tiek atteiktas atvasinātās uzturēšanās tiesības, pats Savienības pilsonis būtu spiests pilnībā izceļot no Savienības teritorijas un tādējādi viņam tiktu liegta viņa Savienības pilsoņa statusa piešķirto tiesību būtības faktiska izmantošana.

43 Pirmkārt, jāuzsver, ka Savienības tiesības principā nav piemērojamas trešās valsts valstspiederīgā pieteikumam par ģimenes atkalapvienošanos ar tādu viņa ģimenes locekli, kas ir dalībvalsts pilsonis, kurš nekad nav izmantojis savu pārvietošanās brīvību, un ka tādējādi tās principā pieļauj dalībvalsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru šāda ģimenes atkalapvienošanās ir pakļauta iepriekšējā punktā aprakstītajam nosacījumam par pietiekamu līdzekļu esamību (spriedums, 2020. gada 27. februāris, *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real* (Savienības pilsoņa laulātais), C-836/18, EU:C:2020:119, 33. punkts).

44 Tomēr jānorāda, otrkārt, ka šāda nosacījuma sistemātiska noteikšana – bez jebkādiem izņēmumiem – var pārkāpt atvasinātās uzturēšanās tiesības, kuras ļoti īpašās situācijās atbilstoši LESD 20. pantam ir atzīstamas trešās valsts valstspiederīgajam, kas ir Savienības pilsoņa ģimenes loceklis (spriedums, 2020. gada 27. februāris, *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real* (Savienības pilsoņa laulātais), C-836/18, EU:C:2020:119, 34. punkts).

45 Pastāv ļoti īpašas situācijas, kurās, lai gan nav piemērojamas sekundārās tiesību normas par trešo valstu valstspiederīgo uzturēšanās tiesībām un attiecīgais Savienības pilsonis nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību, tomēr ir jāpiešķir uzturēšanās tiesības trešās valsts valstspiederīgajam, kurš ir minētā pilsoņa ģimenes loceklis, jo citādi netiktu ievērota Savienības pilsonības lietderīgā iedarbība, ja šāda tiesību atteikuma dēļ šis pilsonis faktiski būtu spiests pilnībā atstāt Savienības teritoriju, tādējādi zaudējot iespēju efektīvi izmantot ar šo statusu piešķirto tiesību būtību (spriedumi, 2011. gada 8. marts, *Ruiz Zambrano*, C-34/09, EU:C:2011:124, 42.–44. punkts, un 2020. gada 27. februāris, *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real* (Savienības pilsoņa laulātais), C-836/18, EU:C:2020:119, 39. punkts).

46 Tomēr atteikums piešķirt trešās valsts valstspiederīgajam uzturēšanās tiesības var apdraudēt Savienības pilsonības lietderīgo iedarbību tikai tad, ja starp šo trešās valsts valstspiederīgo un Savienības pilsoni, viņa ģimenes locekli, ir tādas atkarības attiecības, kuru rezultātā Savienības pilsonis būtu spiests doties līdzi attiecīgajam trešās valsts valstspiederīgajam un pilnībā atstāt Savienības teritoriju (spriedumi, 2018. gada 8. maijs, K.A. u.c. (Ģimenes atkalapvienošanās Beļģijā), C-82/16, EU:C:2018:308, 52. punkts, kā arī 2020. gada 27. februāris, *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real* (Savienības pilsoņa laulātais), C-836/18, EU:C:2020:119, 40. punkts).

47 No tā izriet, ka trešās valsts valstspiederīgais uz atvasinātās uzturēšanās tiesību piešķiršanu saskaņā ar LESD 20. pantu var pretendēt tikai tad, ja šādu uzturēšanās tiesību nepiešķiršanas gadījumā gan viņš, gan Savienības pilsonis, viņa ģimenes loceklis, būtu spiests atstāt Savienības

teritoriju. Tādēļ šādu atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršanu var aplūkot tikai tad, ja trešās valsts valstspiederīgais, Savienības pilsoņa ģimenes loceklis, neatbilst nosacījumiem, kuri, balstoties uz citām tiesību normām un it īpaši uz valsts tiesisko regulējumu, kas piemērojams attiecībā uz ģimenes atkalapvienošanos, ir izvirzīti uzturēšanās tiesību iegūšanai dalībvalstī, kuras valstspiederīgais ir šis pilsonis (spriedums, 2020. gada 27. februāris, *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real* (Savienības pilsoņa laulātais), C-836/18, EU:C:2020:119, 41. punkts).

48 Tomēr, tiklīdz tiek konstatēts, ka trešās valsts valstspiederīgajam, Savienības pilsoņa ģimenes loceklim, nevar piešķirt uzturēšanās tiesības atbilstoši valsts tiesībām vai atvasinātajām Savienības tiesībām, tas, ka starp šo valstspiederīgo un Savienības pilsoni pastāv tādas atkarības attiecības, kuru dēļ minētais Savienības pilsonis būtu spiests pilnībā atstāt Savienības teritoriju, ja viņa ģimenes loceklis, trešās valsts valstspiederīgais, tiktu izsūtīts ārpus šīs teritorijas, nozīmē, ka LESD 20. pants attiecīgajai dalībvalstij principā uzliek pienākumu atzīt šim pēdējam minētajam atvasinātās uzturēšanās tiesības (spriedums, 2020. gada 27. februāris, *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real* (Savienības pilsoņa laulātais), C-836/18, EU:C:2020:119, 42. punkts).

49 Treškārt, lai gan patiešām Tiesa jau ir atzinusi, ka no LESD 20. panta izrietošās atvasinātās uzturēšanās tiesības nav absolūtas un dalībvalstis var atteikties tās piešķirt noteiktos īpašos apstākļos, tomēr tā arī ir nospriedusi, ka LESD 20. pants neatļauj dalībvalstīm ieviest tādu izņēmumu no šajā pantā nostiprinātajām atvasinātajām uzturēšanās tiesībām, kas būtu saistīts ar prasību, saskaņā ar kuru attiecīgajam Savienības pilsonim jābūt pietiekamiem līdzekļiem. Atteikums piešķirt trešās valsts valstspiederīgajam, Savienības pilsoņa ģimenes loceklim, atvasinātās uzturēšanās tiesības tās dalībvalsts teritorijā, kuras valstspiederība ir šim pilsonim, tikai tādēļ vien, ka šim pēdējam nav pietiekamu līdzekļu, lai gan starp minēto pilsoni un šo trešās valsts valstspiederīgo pastāv tādas atkarības attiecības kā šā sprieduma 46. punktā aprakstītās, būtu no Savienības pilsoņa statusa izrietošo tiesību būtības faktiskas izmantošanas aizskārums, kas būtu nesamērīgs, ņemot vērā šāda nosacījuma par līdzekļu esamību mērķi, proti, aizsargāt attiecīgās dalībvalsts publiskos finanšu līdzekļus (spriedums, 2020. gada 27. februāris, *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real* (Savienības pilsoņa laulātais), C-836/18, EU:C:2020:119, 44. un 46.–48. punkts).

50 No tā izriet, ka tad, kad starp Savienības pilsoni un trešās valsts valstspiederīgo, viņa ģimenes locekli, pastāv atkarības attiecības šā sprieduma 46. punkta izpratnē, LESD 20. pants nepieļauj to, ka dalībvalsts paredz izņēmumu no minētajā pantā šim valstspiederīgajam atzītajām atvasinātajām uzturēšanās tiesībām tikai tādēļ vien, ka šī Savienības pilsoņa rīcībā nav pietiekamu līdzekļu (spriedums, 2020. gada 27. februāris, *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real* (Savienības pilsoņa laulātais), C-836/18, EU:C:2020:119, 49. punkts).

51 Tādēļ Savienības pilsonim noteiktais pienākums nodrošināt, ka viņa rīcībā ir pietiekami līdzekļi viņam pašam un viņa ģimenes loceklim, trešās valsts valstspiederīgajam, var apdraudēt LESD 20. panta lietderīgo iedarbību, ja tā rezultātā šim valstspiederīgajam ir pilnībā jāatstāj Savienības teritorija un ja atkarības attiecību dēļ starp minēto valstspiederīgo un šo Savienības pilsoni šis pēdējais faktiski ir spiests viņu pavadīt un tādējādi arī pats atstāt Savienības teritoriju (spriedums, 2020. gada 27. februāris, *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real* (Savienības pilsoņa laulātais), C-836/18, EU:C:2020:119, 50. punkts).

52 Visbeidzot jāatgādina, ka, ņemot vērā pamatlietas faktus lietā C-532/19, LESD 20. pants neietekmē dalībvalstu iespēju atsaukties uz izņēmumu no atvasinātajām uzturēšanās tiesībām, kuras izriet no šī panta, saistībā ar sabiedriskās kārtības un valsts drošības uzturēšanu (spriedumi, 2016. gada

13. septembris, *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, 81. punkts, un 2020. gada 27. februāris, *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real* (Savienības pilsoņa laulātais), C-836/18, EU:C:2020:119, 44. punkts).

53 Tomēr uz šo iemeslu balstītu uzturēšanās tiesību atteikumu nevar pamatot vienīgi ar ieinteresētās personas iepriekšēju kriminālsodāmību. Tas attiecīgā gadījumā var izrietēt tikai no visu atbilstošo lietas apstākļu konkrēta izvērtējuma, ņemot vērā samērīguma principu, kas ir pamattiesības, kuru ievērošanu nodrošina Tiesa, un, ja nepieciešams, konkrētās trešās valsts valstspiederīgā bērna labākās intereses (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2016. gada 13. septembris, *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, 85. punkts, kā arī 2018. gada 8. maijs, K.A. u.c. (Ģimenes atkalapvienošanās Beļģijā), C-82/16, EU:C:2018:308, 93. punkts). Tādējādi kompetentā valsts iestāde it īpaši var ņemt vērā izdarīto noziedzīgo nodarījumu smagumu un šo sodu bardzības pakāpi, kā arī laikposmu no to piemērošanas dienas līdz dienai, kad šī iestāde pieņem lēmumu. Tad, kad atkarības attiecības starp šo trešās valsts valstspiederīgo un nepilngadīgo Savienības pilsoni izriet no tā, ka pirmais no tiem ir otrā vecāks, tāpat ir jāņem vērā bērna vecums un viņa veselības stāvoklis, kā arī viņa ģimenes un ekonomiskā situācija (spriedumi, 2016. gada 13. septembris, CS, C-304/14, EU:C:2016:674, 42. punkts, un 2016. gada 13. septembris, *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, 86. punkts).

54 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz otro jautājumu lietās C-451/19 un C-532/19 ir jāatbild, ka LESD 20. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj to, ka dalībvalsts noraida pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos – kurš iesniegts attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgo, kas ir tāda Savienības pilsoņa ģimenes loceklis, kuram ir šīs dalībvalsts pilsonība un kurš nekad nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību –, motivējot tikai ar to, ka šim Savienības pilsonim nav pietiekamu līdzekļu sev un šim viņa ģimenes loceklim, lai nekļūtu par slogu valsts sociālās palīdzības sistēmai, neizvērtējot, vai starp minēto Savienības pilsoni un šo viņa ģimenes locekli nepastāv tāda veida atkarības attiecības, ka gadījumā, ja šim pēdējam tiek atteiktas atvasinātās uzturēšanās tiesības, pats šis Savienības pilsonis būtu spiests pilnībā atstāt Savienības teritoriju un tādējādi viņam tiktu liegta tiesību, kuras piešķir viņa Savienības pilsoņa statuss, būtības faktiska izmantošana.

Par pirmo jautājumu lietā C-532/19

55 Ar pirmo jautājumu lietā C-532/19 iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai LESD 20. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tādas atkarības attiecības, kas var pamatot atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršanu saskaņā ar šo pantu, pastāv tikai tā iemesla dēļ vien, ka dalībvalsts valstspiederīgajam, kurš ir pilngadīgs un nekad nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību, un viņa laulātajam, trešās valsts valstspiederīgajam, ir jādzīvo kopā, balstoties uz laulības noteiktajiem pienākumiem saskaņā ar tās dalībvalsts tiesībām, kuras valstspiederīgais ir Savienības pilsonis un kurā ir noslēgta šī laulība.

56 Pirmkārt, jāatgādina, ka – atšķirībā no nepilngadīgajiem, un it īpaši, ja tie ir mazgadīgi bērni, – pieaugušais principā spēj dzīvot no saviem ģimenes locekļiem neatkarīgu dzīvi. No tā izriet, ka tādu atkarības attiecību atzīšana starp diviem pieaugušajiem, vienas ģimenes locekļiem, kas var radīt atvasinātās uzturēšanās tiesības saskaņā ar LESD 20. pantu, ir iedomājama tikai izņēmuma gadījumos, kad, ņemot vērā visus atbilstošos apstākļus, attiecīgā persona nekādi nevarētu tikt nošķirta no sava ģimenes locekļa, no kura tā ir atkarīga (spriedumi, 2018. gada 8. maijs, K.A. u.c. (Ģimenes atkalapvienošanās Beļģijā), C-82/16, EU:C:2018:308, 65. punkts, kā arī 2020. gada 27. februāris, *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real* (Savienības pilsoņa laulātais), C-836/18, EU:C:2020:119, 56. punkts).

57 No Tiesas judikatūras arī izriet: tas fakts vien, ka dalībvalsts pilsonim – ekonomisku iemeslu dēļ vai arī lai saglabātu ģimenes vienotību Savienības teritorijā – varētu šķist vēlami, lai viņa ģimenes locekļi, kuriem nav dalībvalsts pilsonības, var uzturēties kopā ar viņu Savienības teritorijā, pats par sevi nav pietiekams, lai uzskatītu, ka Savienības pilsonis būs spiests atstāt Eiropas Savienības teritoriju, ja šādas tiesības netiek piešķirtas (spriedumi, 2011. gada 15. novembris, *Dereci* u.c., C-256/11, EU:C:2011:734, 68. punkts, kā arī 2020. gada 27. februāris, *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real* (Savienības pilsoņa laulātais), C-836/18, EU:C:2020:119, 57. punkts).

58 Tādējādi ģimenes saišu, vai tās būtu bioloģiskas vai juridiskas, esamība starp Savienības pilsoni un viņa ģimenes locekli, trešās valsts valstspiederīgo, nevar būt pietiekama, lai pamatotu, ka šim ģimenes loceklim saskaņā ar LESD 20. pantu tiek atzītas atvasinātās uzturēšanās tiesības tās dalībvalsts teritorijā, kuras valstspiederīgais ir šis Savienības pilsonis (spriedumi, 2018. gada 8. maijs, K.A. u.c. (Ģimenes atkalapvienošanās Beļģijā), C-82/16, EU:C:2018:308, 75. punkts, kā arī 2020. gada 27. februāris, *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real* (Savienības pilsoņa laulātais), C-836/18, EU:C:2020:119, 58. punkts).

59 Tiesa ir arī konstatējusi, ka starptautisko tiesību princips, kas atkārtoti apstiprināts 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamattiesību aizsardzības konvencijas 4. protokola 3. pantā, saskaņā ar kuru Savienības tiesības nedrīkst tikt pārkāptas attiecībās ar dalībvalstīm, liedz dalībvalstij aizliegt saviem pilsoņiem ieceļot tās teritorijā un tur uzturēties jebkādā statusā (spriedums, 1974. gada 4. decembris, *van Duyn*, 41/74, EU:C:1974:133, 22. punkts). Tādējādi, tā kā dalībvalsts valstspiederīgajiem tās teritorijā ir atzītas beznosacījumu uzturēšanās tiesības, dalībvalsts nevar – nepārkāpjot šo starptautisko tiesību principu – likumīgi likt kādam no saviem valstspiederīgajiem atstāt tās teritoriju, lai it īpaši izpildītu no viņa laulības izrietošos pienākumus (spriedums, 2020. gada 27. februāris, *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real* (Savienības pilsoņa laulātais), C-836/18, EU:C:2020:119, 60. punkts).

60 Tādēļ, pat pieņemot – kā attiecībā uz Spānijas tiesībām norāda iesniedzējtiesa –, ka dalībvalsts tiesību normas attiecībā uz laulību šīs dalībvalsts valstspiederīgajam un tā laulātajam noteic kopdzīves pienākumu, šāds pienākums tomēr nekad nevar juridiski piespiest šo valstspiederīgo atstāt Savienības teritoriju gadījumā, kad viņa laulātajam, trešās valsts valstspiederīgajam, netiek piešķirta uzturēšanās atļauja šīs dalībvalsts teritorijā. Ņemot vērā iepriekš minēto, šāds laulātajiem noteiktais juridiskais kopdzīves pienākums pats par sevi nav pietiekams, lai konstatētu, ka starp viņiem pastāv tādas atkarības attiecības, kas šim Savienības pilsonim gadījumā, ja viņa laulātajam būtu jāatstāj Savienības teritorija, liktu viņu pavadīt un tādējādi arī pašam atstāt Savienības teritoriju (spriedums, 2020. gada 27. februāris, *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real* (Savienības pilsoņa laulātais), C-836/18, EU:C:2020:119, 61. punkts).

61 Katrā ziņā no iesniedzējtiesas nolēmuma izriet, ka Spānijas tiesībās noteiktais laulāto kopdzīves pienākums nav izpildāms, vēršoties tiesā.

62 Ņemot vērā minēto, otrkārt, jānorāda, ka no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu lietā C-532/19 arī izriet, ka Savienības pilsonis un viņa laulātais, trešās valsts valstspiederīgais, ir nepilngadīga Spānijas pilsoņa, kurš nekad nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību Savienībā, vecāki.

63 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru ar LESD 267. pantu iedibinātajā valsts tiesu un Tiesas sadarbības procedūrā Tiesai ir jāsniedz valsts tiesai lietderīga atbilde, kas tai ļautu izspriest tajā izskatāmo strīdu, attiecīgā gadījumā no visiem šīs tiesas iesniegtās informācijas elementiem, tostarp no lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu pamatojuma, izsecinot tos Savienības

tiesību elementus, kuri ir jāinterpretē, ņemot vērā strīda priekšmetu pamatlietā (spriedums, 2021. gada 22. aprīlis, *Profi Credit Slovakia*, C-485/19, EU:C:2021:313, 49. un 50. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

64 Tādēļ vēl ir jāpārbauda, vai LESD 20. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka atkarības attiecības, kas var pamatot atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršanu trešās valsts valstspiederīgajam, var pastāvēt tad, kad šis valstspiederīgais un viņa laulātais, kas ir dalībvalsts pilsonis, kurš nekad nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību, ir tāda nepilngadīgā vecāki, kurš ir šīs pašas dalībvalsts pilsonis un kurš turklāt nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību.

65 Šajā ziņā jāatgādina, ka Tiesa, lai noteiktu, vai atteikums atzīt atvasinātās uzturēšanās tiesības bērna, Savienības pilsoņa, vecākam, kas ir trešās valsts valstspiederīgais, liedz šim bērnam faktiski izmantot tiesību, ko viņam piešķir viņa statuss, pašu būtību, liekot šim bērnam faktiski doties līdzi savam vecākam un līdz ar to pilnībā atstāt Savienības teritoriju, par atbilstošiem elementiem ir uzskatījusi jautājumu par bērna aizgādību, kā arī to, vai šī bērna likumīgo, finansiālo vai emocionālo apgādību ir uzņēmies vecāks, kas ir trešās valsts valstspiederīgais (spriedumi, 2017. gada 10. maijs, *Chavez-Vilchez* u.c., C-133/15, EU:C:2017:354, 68. punkts, kā arī 2018. gada 8. maijs, K.A. u.c. (Ģimenes atkalapvienošanās Beļģijā), C-82/16, EU:C:2018:308, 70. punkts).

66 Konkrētāk, lai novērtētu risku, vai attiecīgais bērns, Savienības pilsonis, varētu būt spiests atstāt Savienības teritoriju, ja viņa vecākam, trešās valsts valstspiederīgajam, tiktu atteiktas atvasinātās uzturēšanās tiesības attiecīgajā dalībvalstī, jānosaka, kurš no vecākiem uzņemas faktisko aizgādību pār bērnu un vai starp viņiem pastāv faktiskas atkarības attiecības. Šajā vērtējumā kompetentajām iestādēm jāņem vērā tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību, kā tās ir izklāstītas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 7. pantā, un šis pants ir aplūkojams kopsakarā ar pienākumu ņemt vērā Hartas 24. panta 2. punktā atzītās labākās bērna intereses, kuras ietver Hartas 24. panta 3. punktā nostiprinātās tiesības šim bērnam regulāri uzturēt personiskas attiecības un tiešus sakarus ar abiem vecākiem (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2010. gada 1. jūlijs, *Povse*, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, 64. punkts, un 2018. gada 8. maijs, K.A. u.c. (Ģimenes atkalapvienošanās Beļģijā), C-82/16, EU:C:2018:308, 71. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

67 Apstāklis, ka otrs vecāks, ja viņš ir Savienības pilsonis, patiešām ir spējīgs viens pats uzņemties ikdienas un faktisko bērna aprūpi un ir gatavs to darīt, ir atbilstošs elements, kas pats par sevi tomēr nav pietiekams, lai varētu konstatēt, ka starp vecāku, trešās valsts valstspiederīgo, un bērnu nepastāv tādas atkarības attiecības, kuru dēļ šis bērns būtu spiests atstāt Savienības teritoriju, ja šim vecākam, trešās valsts valstspiederīgajam, tiktu atteiktas uzturēšanās tiesības. Proti, šādam konstatējumam attiecīgā bērna labāko interešu vārdā jābūt balstītam uz visu lietas apstākļu ņemšanu vērā, tostarp ņemot vērā bērna vecumu, viņa fizisko un emocionālo attīstību, emocionālās pieķeršanās pakāpi gan vecākam, kas ir Savienības pilsonis, gan vecākam, kas ir trešās valsts valstspiederīgais, kā arī risku, ka viņa nošķiršana no pēdējā minētā vecāka varētu ietekmēt šī bērna līdzsvaru (spriedumi, 2017. gada 10. maijs, *Chavez-Vilchez* u.c., C-133/15, EU:C:2017:354, 72. punkts, kā arī 2018. gada 8. maijs, K.A. u.c. (Ģimenes atkalapvienošanās Beļģijā), C-82/16, EU:C:2018:308, 72. punkts).

68 Tā, fakts, ka vecāks, trešās valsts valstspiederīgais, dzīvo kopā ar nepilngadīgu bērnu, Savienības pilsoni, ir viens no atbilstošajiem elementiem, kas ir jāņem vērā, lai noteiktu atkarības attiecību esību starp viņiem, taču tas nav nepieciešamais nosacījums (spriedums, 2018. gada 8. maijs, K.A. u.c. (Ģimenes atkalapvienošanās Beļģijā), C-82/16, EU:C:2018:308, 73. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

69 Turklāt, ņemot vērā it īpaši šī sprieduma 65.–67. punktā norādīto, tad, kad nepilngadīgais Savienības pilsonis pastāvīgi dzīvo kopā ar abiem saviem vecākiem un attiecīgi aizgādību pār šo bērnu, kā arī viņa likumisko, emocionālo un finansiālo aprūpi ikdienā kopīgi īsteno abi vecāki, vienkārši var tikt prezumēts, ka starp šo nepilngadīgo Savienības pilsoni un viņa vecāku, trešās valsts valstspiederīgo, pastāv atkarības attiecības neatkarīgi no tā – kā tas uzsvērts šī sprieduma 59. punktā –, ka otram šī bērna vecākam kā tās dalībvalsts pilsonim, kurā nodibināta šī ģimene, ir beznosacījumu tiesības dzīvot šīs dalībvalsts teritorijā.

70 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka uz pirmo jautājumu lietā C-532/19 ir jāatbild, ka LESD 20. pants ir jāinterpretē tādējādi, pirmkārt, ka tādas atkarības attiecības, kas var pamatot atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršanu saskaņā ar šo pantu, nepastāv tikai tādēļ vien, ka pilngadīgam dalībvalsts valstspiederīgajam, kurš nekad nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību, un viņa pilngadīgajam laulātajam, trešās valsts valstspiederīgajam, ir jādzīvo kopā, balstoties uz pienākumiem, kuri izriet no laulības saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kuras valstspiederīgais ir Savienības pilsonis un kurā ir noslēgta laulība, un, otrkārt, ka nepilngadīga Savienības pilsoņa gadījumā tādu atkarības attiecību, kas var pamatot atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršanu saskaņā ar minēto pantu šī bērna vecākam, trešās valsts valstspiederīgajam, esamības vērtējumam bērna labāko interešu vārdā jābūt balstītam uz visu lietas apstākļu ņemšanu vērā. Tad, kad šis vecāks pastāvīgi dzīvo kopā ar otru šī nepilngadīgā bērna vecāku, Savienības pilsoni, šādas atkarības attiecības tiek vienkārši prezumētas.

Par pirmo jautājumu lietā C-451/19

71 Ar pirmo jautājumu lietā C-451/19 iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai LESD 20. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka atkarības attiecības – kas var pamatot atvasinātu uzturēšanās tiesību piešķiršanu saskaņā ar šo pantu tāda Savienības pilsoņa, kurš nekad nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību, laulātās, kas ir trešās valsts valstspiederīgā, nepilngadīgajam bērnam, kas arī ir trešās valsts valstspiederīgais, – pastāv tad, kad šim Savienības pilsonim un viņa laulātajai ir jādzīvo kopā, balstoties uz pienākumiem, kuri izriet no laulības saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kuras valstspiederīgais ir minētais Savienības pilsonis un kurā ir noslēgta šī laulība.

72 Vispirms jāprecizē, ka, lai gan kopš lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemšanas XU ir kļuvis pilngadīgs, viņa iespējamām tiesībām saņemt uzturēšanās atļauju saskaņā ar LESD 20. pantu – katrā ziņā par laikposmu, kurā viņš vēl bija nepilngadīgs, – varētu būt plašākas sekas nekā pašai šai piešķiršanai, piemēram, atlīdzinājums sociālo pabalstu zaudēšanas dēļ vai attiecīgā gadījumā tiesības saņemt citu uzturēšanās atļauju, balstoties uz likumīgu uzturēšanos Spānijas teritorijā (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2016. gada 13. septembris, *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, 30. punkts). Attiecīgi faktam, ka XU šobrīd ir pilngadīgs, nav nozīmes, lai atbildētu uz pirmo jautājumu lietā C-451/19.

73 Pēc šī precizējuma jānorāda, pirmkārt, – ciktāl, kā atgādināts šī sprieduma 47. punktā, atvasinātajām uzturēšanās tiesībām, ko trešās valsts valstspiederīgajam var piešķirt saskaņā ar LESD 20. pantu, ir pakārtots tvērums, iesniedzējtiesai jāizvērtē, vai XU saskaņā ar citu Savienības tiesību normu nevarēja piešķirt uzturēšanās tiesības Spānijas teritorijā.

74 Lai šai tiesai sniegtu lietderīgu atbildi, vispirms jānorāda, kā tas izriet no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, ka XU ir trešās valsts valstspiederīgās, kurai ir uzturēšanās atļauja Spānijas teritorijā, bērns un ka datumā, kad tika noraidīts pieteikums par uzturēšanās atļauju attiecībā uz XU, viņš bija nepilngadīgs.

75 Ņemot vērā šos elementus, iesniedzējtiesai jāizvērtē, vai XU šajā datumā nevarēja piešķirt uzturēšanās tiesības Spānijas teritorijā saskaņā ar Direktīvas 2003/86 4. panta 1. punkta c) apakšpunktu.

76 Turpinājumā jāuzsver, ka pretēji tam, ko Spānijas valdība apgalvoja Tiesā, tas vien, ka XU māte ir apprecējusies ar Spānijas pilsoni un ka viņai piedzimis bērns, kuram ir Spānijas pilsonība, neizslēdz, ka XU varēja atzīt uzturēšanās tiesības saskaņā ar Direktīvu 2003/86.

77 Proti, kā ģenerāladvokāts norādījis secinājumu 100.–108. punktā, lai gan ir taisnība, ka šīs direktīvas 3. panta 3. punktā paredzēts, ka tā nav piemērojama Savienības pilsoņa ģimenes locekļiem, tomēr, ņemot vērā minētajā direktīvā izvirzīto mērķi veicināt ģimenes atkalapvienošanos un aizsardzību, ko tā paredz piešķirt trešās valsts valstspiederīgajiem, tostarp nepilngadīgajiem, šīs direktīvas piemērošanu nepilngadīgam trešās valsts valstspiederīgajam nevar izslēgt tikai tādēļ vien, ka viņa vecāks, trešās valsts valstspiederīgais, ir arī Savienības pilsoņa, kurš dzimis laulībā ar dalībvalsts valstspiederīgo, vecāks (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2012. gada 6. decembris, O u.c., C-356/11 un C-357/11, EU:C:2012:776, 69. punkts).

78 Visbeidzot jāprecizē – lai gan, kā tas šķiet šajā gadījumā, attiecīgajā dalībvalstī nav iesniegts neviens pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos saskaņā ar Direktīvu 2003/86, tomēr šīs dalībvalsts iestādēm, tiklīdz tām ir iesniegts pieteikums par atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršanu trešās valsts valstspiederīgajam saskaņā ar LESD 20. pantu, ir tiesības piešķirt šim valstspiederīgajam uzturēšanās atļauju, balstoties uz šo direktīvu, ja šķiet, ka minētais valstspiederīgais atbilst nosacījumiem, lai iegūtu minētajā direktīvā nostiprinātās tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos.

79 Otrkārt, gadījumā, ja XU nebūtu nekādas uzturēšanās atļaujas saskaņā ar Savienības atvasināto tiesību normu vai valsts tiesību normu, jāizvērtē, vai LESD 20. pants var ļaut piešķirt atvasinātās uzturēšanās tiesības šim trešās valsts valstspiederīgajam.

80 Šajā ziņā jānorāda, kā konstatēts šī sprieduma 70. punktā, – tas apstāklis vien, ka saskaņā ar Spānijas tiesībām XU mātei un viņas laulātajam ir kopdzīves pienākums, nevar veidot atkarības attiecības starp viņiem LESD 20. panta izpratnē. Tātad šāds apstāklis nevar arī pamatot to, ka XU iegūst uzturēšanās tiesības saskaņā ar šo pantu.

81 Tomēr XU māte ir arī tāda nepilngadīga Savienības pilsoņa māte, kurš nekad nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību. Šādos apstākļos saskaņā ar LESD 20. pantu vēl ir jāizvērtē, vai pieteikuma par uzturēšanās atļaujas piešķiršanu XU noraidīšanas datumā XU piespiedu izceļošana faktiski būtu varējusi likt viņa mātei pilnībā atstāt Savienības teritoriju, ņemot vērā starp viņiem pastāvošās atkarības attiecības, un, ja tas tā ir, vai XU mātes izceļošana faktiski liktu arī viņas nepilngadīgajam dēlam, Savienības pilsonim, pilnībā atstāt Savienības teritoriju, ievērojot starp šo Savienības pilsoni un viņa māti pastāvošās atkarības attiecības.

82 No šī skatpunkta raugoties, jānorāda, pirmām kārtām, ka pieteikuma par uzturēšanās atļaujas piešķiršanu XU noraidīšanas datumā nav neiespējami, ka XU piespiedu izceļošana no Spānijas teritorijas faktiski būtu likusi viņa mātei pilnībā atstāt Savienības teritoriju. Proti, šajā datumā XU vēl bija nepilngadīgs un viņa mātei bija pilnīgas aizgādības tiesības, tādējādi nevar izslēgt, ka minētajā datumā starp šiem abiem trešo valstu valstspiederīgajiem bija atkarības attiecības.

83 Šajā ziņā, ja, kā tas ir šajā gadījumā, izņēmuma kārtā ir jāizvērtē, vai LESD 20. panta piemērošanas mērķiem starp trešo valstu valstspiederīgajiem pastāv atkarības attiecības, šāds izvērtējums jāveic, *mutatis mutandis* ņemot vērā šī sprieduma 65.–69. punktā izklāstītos kritērijus, tomēr ievērojot, ka tad, kad uzturēšanās atļauja dalībvalstī ir atteikta nepilngadīgam bērnam, trešās valsts valstspiederīgajam, kurš tādējādi saskaras ar risku likumīgi būt spiests pilnībā atstāt Savienības teritoriju, ir jāizvērtē, vai viņa vecāks, kurš kopā ar viņu uzturas šajā dalībvalstī, faktiski būtu spiests izceļot kopā ar viņu. Pēc analoģijas ar šī sprieduma 67. punktā izklāstīto, apstāklis, ka otrs viņa vecāks patiešām var īstenot šī nepilngadīgā apgādību no juridiskā, finansiālā un emocionālā viedokļa, tostarp viņa izcelsmes valstī, šajā ziņā ir atbilstošs elements, lai gan tas pats par sevi nav pietiekams, lai secinātu, ka vecāks, kurš dzīvo minētās dalībvalsts teritorijā, faktiski nebūtu spiests atstāt Savienības teritoriju.

84 Otrām kārtām, pieņemot, ka XU mātei faktiski būtu jāatstāj Savienības teritorija kopumā, lai pavadītu XU, šāda izceļošana arī būtu varējusi likt viņas nepilngadīgajam bērnam, Savienības pilsonim, atstāt šo teritoriju. Tā tas būtu gadījumā, ja, balstoties uz šī sprieduma 65.–69. punktā atgādinātajiem kritērijiem, nāktos konstatēt atkarības attiecības starp šo pilsoni un viņa māti.

85 Tātad pieteikuma par uzturēšanās atļaujas piešķiršanu XU noraidīšanas datumā viņa piespiedu izceļošana no Spānijas teritorijas praktiski būtu varējusi likt ne vien viņa mātei, trešās valsts valstspiederīgajai, bet arī viņas otram bērnam, Savienības pilsonim, atstāt Savienības teritoriju kopumā. Tomēr šis pieņēmums jāpārbauda iesniedzējtiesai. Ja tas tiek pārbaudīts, tad, lai nepieļautu, ka šim Savienības pilsonim viņa izceļošanas dēļ tiek liegta iespēja izmantot no viņa statusa izrietošo tiesību būtību, viņa pusbrālim XU būtu jāatzīst atvasinātās uzturēšanās tiesības saskaņā ar LESD 20. pantu.

86 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu lietā C-451/19 ir jāatbild, ka LESD 20. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka atkarības attiecības – kas var pamatot atvasinātu uzturēšanās tiesību piešķiršanu saskaņā ar šo pantu tāda Savienības pilsoņa, kurš nekad nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību, laulātās, kas ir trešās valsts valstspiederīgā, nepilngadīgajam bērnam, kurš arī ir trešās valsts valstspiederīgais, – pastāv tad, kad šī Savienības pilsoņa un viņa laulātā kopdzīvē ir piedzimis bērns, Savienības pilsonis, kurš nekad nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību, un kad šis bērns būtu spiests pilnībā atstāt Savienības teritoriju, ja nepilngadīgais bērns, trešās valsts valstspiederīgais, būtu spiests atstāt attiecīgās dalībvalsts teritoriju.

Par tiesāšanās izdevumiem

87 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav pamatlietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

1) LESD 20. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj to, ka dalībvalsts noraida pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos – kurš iesniegts attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgo, kas ir tāda Savienības pilsoņa ģimenes loceklis, kuram ir šīs dalībvalsts valstspiederība un kurš nekad nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību –, motivējot tikai ar to, ka šim Savienības pilsonim nav pietiekamu līdzekļu sev un šim viņa ģimenes loceklim, lai nekļūtu par slogu valsts sociālās palīdzības sistēmai, neizvērtējot, vai starp

minēto Savienības pilsoni un šo viņa ģimenes locekli nepastāv tāda veida atkarības attiecības, ka gadījumā, ja šim pēdējam tiek atteiktas atvasinātās uzturēšanās tiesības, pats šis Savienības pilsonis būtu spiests pilnībā atstāt Eiropas Savienības teritoriju un tādējādi viņam tiktu liegta tiesību, kuras piešķir viņa Savienības pilsoņa statuss, būtības faktiska izmantošana.

2) **LESD 20. pants ir jāinterpretē tādējādi, pirmkārt, ka atkarības attiecības, kas var pamatot atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršanu saskaņā ar šo pantu, nepastāv tikai tādēļ vien, ka pilngadīgam dalībvalsts valstspiederīgajam, kurš nekad nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību, un viņa pilngadīgajam laulātajam, trešās valsts valstspiederīgajam, ir jādzīvo kopā, balstoties uz pienākumiem, kuri izriet no laulības saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kuras valstspiederīgais ir Savienības pilsonis un kurā ir noslēgta laulība, un, otrkārt, ka nepilngadīga Savienības pilsoņa gadījumā tādu atkarības attiecību, kas var pamatot atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršanu saskaņā ar minēto pantu šī bērna vecākam, trešās valsts valstspiederīgajam, esamības vērtējumam bērna labāko interešu vārdā jābūt balstītam uz visu lietas apstākļu ņemšanu vērā. Tad, kad šis vecāks pastāvīgi dzīvo kopā ar otru šī nepilngadīgā bērna vecāku, Savienības pilsoni, šādas atkarības attiecības tiek vienkārši prezumētas.**

3) **LESD 20. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka atkarības attiecības – kas var pamatot atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršanu saskaņā ar šo pantu tāda Savienības pilsoņa, kurš nekad nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību, laulātā, kas ir trešās valsts valstspiederīgais, nepilngadīgajam bērnam, kurš arī ir trešās valsts valstspiederīgais, – pastāv tad, kad šī Savienības pilsoņa un viņa laulātā kopdzīvē ir piedzimis bērns, Savienības pilsonis, kurš nekad nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību, un kad šis bērns būtu spiests pilnībā atstāt Savienības teritoriju, ja nepilngadīgais bērns, trešās valsts valstspiederīgais, būtu spiests atstāt attiecīgās dalībvalsts teritoriju.**

[Paraksti]